

18 ביולי 2019

kalisch@haifa.muni.il

לכבוד
ד"ר עינת קליש רותם
ראש עיריית חיפה

שלום רב,

הנדון: האיסור על עובדת ספרייה עירונית להציב דגלון גאווה על שולחן העבודה

שמענו בדאגה רבה על עמדתך, לפיה ראוי שעובדים יימנעו מלהביע דעות פרטיות במקום העבודה, ובמיוחד שיש טעם לפגם בכך שעובדת בספרייה העירונית הציבה דגלון גאווה על שולחן העבודה שלה.

הספרנית חנה מהספרייה העירונית ע"ש ש' שלום בנוה שאנן הציבה על שולחן העבודה שלה בספרייה דגלון גאווה קטן לצד חפצים אישיים נוספים. העובדת הסבירה, כי הציבה את הדגלון על שולחנה לאחר רצח שירה בנקי ז"ל במצעד הגאווה בירושלים לפני ארבע שנים כדי למחות נגד הומופוביה (בועז כהן "ספרנית נדרשה להסיר דגלון גאווה, כעס בקהילה על ראש העיר" **כלבו**, 16.7.2019; נעה שפיגל "ספרנית בחיפה הניחה דגלון גאווה על שולחנה, ראשת העיר: "יש בזה טעם לפגם" **הארץ**, 17.7.2019).

לאחר שאחד מהמבקרים בספרייה שמע את הספרנית עונה לשאלתו של ילד, שתהה מהו הדגל המונח על שולחנה, הוא התלונן על כך בפני מנהלת הספרייה. המנהלת פנתה בעניין לגבי רונית ברזילי, מנהלת המחלקה לספריות באגף החינוך בעיריית חיפה, והיא בתורה פנתה אליך. באי מייל התשובה ששלחת אליה ביום 6.7.2019 כתבת כך:

"תודה רבה על העדכון והשיתוף. שמעתי על כך ביום שישי, ואני שמחה שפנית אלינו.

לשיטתי, יש להיות רגישים מאד עם הבעת עמדות אישיות במקומות עבודה שנותנים שירות לציבור הכללי, ולהימנע מזה ככל שניתן.

בביתנו הפרטי מותר לנו לעשות ככל שנחפוץ, ואילו במקום עבודה ציבורי שנותן שירות לקהל רחב, עלול להיות בזה טעם לפגם."

אמנם לא הטלת איסור על הצבת דגלון הגאווה במקום העבודה, אך ברור שכשעובדת העירייה שומעת שראש העירייה רואה במעשיה טעם לפגם היא תתייחס לכך כאל הוראה מחייבת ותחשוש להמשך העסקתה אם לא תציית לה.

תמוה מדוע מלכתחילה הסוגיה הופנתה אליך. ראש הרשות המקומית איננו המעסיק של עובדי הרשות, ואין הוא מוסמך לקבוע את תנאי ההעסקה שלהם או להטיל מגבלות על העובדים. זאת להבדיל מקביעת מדיניות העסקה כוללת של העירייה או מערבות במו"מ על הסכם קיבוצי עם עובדי העירייה. לגופו של עניין עמדתך מגבילה ללא הצדקה את חופש הביטוי של עובדי ציבור ואת הזכות לביטוי של זהות אישית, ובכך היא סותרת את הדין.

ההלכה המנחה לגבי הטלת הגבלות על חופש הביטוי של עובדי ציבור נקבעה בבית המשפט העליון לפני למעלה משלושים שנה (עש"ם 5/86 ספירו נ' נציב שירות המדינה (1986)). הנשיא שמגר סיכם את ההלכה כך:

"סיכומו של דבר, קו התיחום בין הבעת הדעה המותרת לבין הביקורת האסורה מקורה בהנחה, שיש סוגי ביקורת ברבים של עובד ציבור, החורגים לפי צורתם ותוכנם מהבעת דעה גרידא ולובשים צורה ותוכן הגורמים נזק ליכולת התפקוד של השירות הציבורי, לתדמיתו, לאמון שהצבור רוחש לו ולמשמעתו. כאשר יש ודאות קרובה של נזק כאמור, מופעל האיסור העולה מסעיף 1(5), ועובד, שמפר הוראות החוק הנ"ל במידה ובאופן כנ"ל, אינו יכול להיתלות בטענה, כי אך עשה שימוש בזכותו לחופש הדיבור." (פיסקה 9)

עוד נקבע שהלכה זו, שנפסקה לגבי עובדי מדינה, חלה אף על עובדי הרשויות המקומיות (ער"ם 259/96 שמה נ' מועצה מקומית תמרה (1996)).

ההגבלות שמוטלות על עובדי הציבור נחלקות לשתיים עיקריות: איסור למתוח ביקורת פומבית על מדיניות הממשלה (או הרשות הציבורית) או התבטאות מפלגתית. בית המשפט העליון פירש בצמצום הגבלות רחבות אלה וקבע, כי יהיה מוצדק להגביל את חופש הביטוי במקרים אלה רק אם נשקפת סכנה בדרגת הסתברות גבוהה לפגיעה בתפקוד השירות הציבורי או באמון הציבור בניטרליות של עובדי הציבור (דפנה ברק "חופש הביטוי של עובדי-ציבור" **עיוני משפט** טז 369 (1991)).

בענייננו אין לא מזה ולא מזה – לא מדובר בביקורת על מדיניות העירייה, אין כאן התבטאות מפלגתית, אין חשש לפגיעה בתפקוד השירות הציבורי ואין פגיעה באמון הציבור. נהפוך הוא – העמדה שמבטאת העובדת בהצבת הדגלון עולה בקנה אחד עם מדיניותה של עיריית חיפה וחובתה של העירייה לתמוך במאבק לשוויון זכויות לקהילת הלהט"ב ולהתנגד לגילויי הומופוביה. רק לפני שלושה שבועות עיטר דגל גאוה ענק את בניין העירייה לכל אורכו, גם השנה העירייה נתנה חסות למצעד הגאוה ומימנה אותו, ואת עצמך השתתפת במצעד והעלית **פוסט בדף הפייסבוק הרשמי** שלך שאומר: "ואהבת לרעך (גם אם הוא לא) כמוך" (בצירוף אימוגי של דגל הגאוה).

מובן שבכך דגלון הגאוה שונה תכלית השינוי מהצבת דגלון של מפלגה או מהצבת דגלון שמבטא, למשל, דעה גזענית. הצבת דגלון מפלגתי עלולה לפגוע בניטרליות של השירות הציבורי ובהיותו משרת את כלל התושבים ללא פניות. במקרה של הצבת דגלון המבטא עמדה גזענית אסור לרשות ציבורית להישאר אדישה לדעה גזענית ועליה להוקיע אותה במלוא החומרה.

חמור במיוחד בהקשר זה הנימוק שהעלית, לפיו "בביתנו הפרטי מותר לנו לעשות ככל שנחפוץ, ואילו במקום עבודה ציבורי שנותן שירות לקהל רחב, עלול להיות בזה טעם לפגם". למרבית הצער הדבר מזכיר התבטאויות הומופוביות, לפיו הומואים רשאים לעשות ככל העולה על רוחם בחדר המיטות שלהם בצנעת הפרט, אך אין הצדקה שיבטאו את נטייתם המינית במרחב הציבורי.

מובן שאין זה מענייניו של מעסיק לברר מה הנטיות המיניות של עובדיו. יחד עם זאת עליו להניח שעובדת שעונדת סיכה עם דגל הגאווה או מציגה כל סממן דומה אחר מבטאת בזה גם מרכיב חשוב ויסודי מהזהות האישית והתרבותית שלה. כך לא פחות מעובד יהודי דתי שחובש כיפה או מעובדת דתיה שמגיעה לעבודה בכיסוי ראש. זו זכות נוספת שמחייבת לאפשר לעובדת ולעובד ביטוי אישי במקום העבודה.

קראנו בסיפוק רב את [הפוסט שהעלית בחודש שעבר](#), לפיו פסק הדין בעתירה שהגשנו בפרשת מקיישו אוסר עליך להתערב בתכנים האמנותיים של פסטיבל ימי תרבות ערבית (אם כי הסיפוק היה רב הרבה יותר אם היית מנצלת את ההזדמנות כדי לעמוד על החשיבות התרבותית והחברתית שבקיום ימי תרבות פלסטינית בחיפה).

גם במקרה זה חופש הביטוי והזכות לזהות אישית ותרבותית אוסרים להגביל את העובדת מלהציב דגלון גאווה במקום העבודה.

לפיכך נבקשך להודיע ללא דיחוי למנהלת המחלקה לספריות שאת חוזרת בך מהעמדה שהבעת בעניין זה.

בכבוד רב,

דן יקיר, עו"ד
היועץ המשפטי

העתקים: גב' דינה זילבר, המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (ציבורי-מינהלי)
גב' ימית קליין, היועצת המשפטית, עיריית חיפה YamitK@haifa.muni.il